

**РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Рівненського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти

12 березня 2026 року № 64-од

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної
середньої освіти, які реалізують Державний стандарт базової середньої
освіти в другому циклі базової середньої освіти (7-9 класи)**

**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ НА РІВНІ
БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

Розробники: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Скоропляс С. В., заступник директора з адміністрування та розвитку Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти; Соловей М. Р., методист лабораторії суспільно-гуманітарної освіти, старший викладач кафедри методики викладання і змісту освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти; Радисюк І. П., завідувач кабінету освітнього адміністрування, старший викладач кафедри методики викладання і змісту освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти).

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 12.03.2026 до 12.03.2031 року.

Рецензенти:

Мельник Надія, кандидат педагогічних наук, доцент педагогіки й освітніх інновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Павлюк Наталія, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. В умовах системних змін в освітній сфері України впровадження Державного стандарту базової середньої освіти (далі – ДСБСО) є ключовим етапом реалізації реформи «Нова українська школа». Цей процес потребує від педагогічних працівників не лише ґрунтовної предметної підготовки, а й здатності реалізувати компетентнісну модель навчання, застосовувати сучасні педагогічні технології. Особливої ваги набуває вміння враховувати індивідуальні освітні потреби учнів, проектувати безпечне й мотивувальне освітнє середовище, інтегрувати інноваційні практики в щоденну професійну діяльність. Учитель постає не лише як носій і транслятор знань, а як фасилітатор процесу навчання, ментор і дизайнер освітнього середовища, який забезпечує умови для особистісного та компетентісного розвитку кожного учня.

Особливої уваги ці процеси набувають у мовно-літературній освітній галузі, яка забезпечує формування таких ключових компетентностей для розвитку як особистості, як вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною мовою та інформаційно-комунікаційна компетентність, читацької грамотності, критичного та креативного мислення, здатності до міжкультурного діалогу та усвідомлення національної ідентичності.

Сучасний педагог закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), який реалізує мовно-літературну освітню галузь, має бути професійно готовим до впровадження компетентісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, текстоцентричного, інтегративного, STEM- та практико-орієнтованого підходів, розвитку наскрізних умінь (читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, критично і системно мислити, співпрацювати з іншими, працювати з інформацією), застосування формувального оцінювання.

В умовах реалізації Концепції Нової української школи на рівні базової середньої освіти педагог має набути здатностей до впровадження сучасних педагогічних технологій і методик навчання української мови, української та зарубіжної літератур, ефективних освітніх практик, моделювання індивідуальних освітніх траєкторій для здобувачів освіти з різними пізнавальними потребами, зокрема в інклюзивному середовищі. Інтеграція гейміфікації, цифрових платформ, медіаосвітніх технологій та інструментів дистанційного/змішаного навчання має відбуватися не як допоміжний елемент, а як органічний складник уроку мовно-літературної галузі, що розширює можливості текстової діяльності, співтворчості та рефлексії.

У цьому контексті зростає потреба в забезпеченні педагогічних працівників практичним комплексним інструментарієм для реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі відповідно до вимог ДСБСО, оновленні знань і набутті нових професійних умінь щодо розвитку читацької культури, формування мовної особистості здобувача освіти, здатної до ефективної комунікації та критичного осмислення інформації.

Програму розроблено з урахуванням законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», професійного стандарту «Вчитель закладу

загальної середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р зі змінами), ДСБСО (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898).

Цільова група: вчителі української мови, української та зарубіжної літератур ЗЗСО, які забезпечують реалізацію ДСБСО в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Обсяг (тривалість): 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Особливості реалізації програми: до викладання за програмою залучаються тренери-педагоги, які пройшли навчання для здійснення комплексу заходів із підвищення кваліфікації вчителів закладів освіти, які забезпечуватимуть реалізацію ДСБСО в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: системне оновлення та вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників ЗЗСО, які забезпечують реалізацію ДСБСО у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання), з метою якісної організації освітнього процесу мовно-літературної освітньої галузі на засадах компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, STEM- та практико-орієнтованого підходів, упровадження сучасних освітніх технологій (глибинного, проблемного, проєктного, кооперативного та цифрового навчання), ефективних інструментів формування оцінювання, інтеграції міжпредметного змісту і ціннісних орієнтирів, розвитку емоційного інтелекту, медіа- та читацької грамотності учнів, а також посилення професійної адаптивності, гнучкості та готовності педагогів до інноваційної діяльності.

Завдання підвищення кваліфікації:

актуалізувати нормативно-правові засади організації освітнього процесу в умовах реалізації ДСБСО (базове предметне навчання) відповідно до компетентнісної парадигми НУШ;

сформувати здатність педагогічних працівників проєктувати освітній процес на засадах сучасних підходів (компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, STEM- та практико-орієнтованого);

розвинути вміння застосовувати технології глибинного, проблемного, проєктного, кооперативного та цифрового навчання на уроках української мови, української та зарубіжної літератури для формування;

сформувати здатність моделювати сучасний урок української мови, української та зарубіжної літератур у 7–9 класах, поєднуючи вимоги державних стандартів із практикою застосування компетентнісних завдань;

сформувати здатність здійснювати формувальне оцінювання відповідно до принципів НУШ: розробляти критерії оцінювання, застосовувати інструменти самооцінювання та взаємооцінювання, забезпечувати ефективний зворотний зв'язок, організовувати рефлексію результатів навчання;

розвинути компетентність інтеграції української та зарубіжної літератури, забезпечуючи міжкультурний діалог, формування ціннісних орієнтирів, розвиток емоційного інтелекту та толерантності;

розвинути практичні вміння щодо розроблення моделей уроків, організації проєктної діяльності та різних форм навчальної взаємодії, зокрема групової роботи;

сприяти підвищенню професійної мобільності та адаптивності педагогів, розвитку їхньої готовності до впровадження інноваційних освітніх технологій і методик, а також забезпечення цілісної міжпредметної інтеграції знань, наскрізних умінь і ціннісних ставлень здобувачів освіти.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 року № 1225: мовно-комунікативна (А1), предметно-методична компетентність (А2), інформаційно-цифрова компетентність (А3), оцінювально-аналітична компетентність (Г3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють **знаннями** про:

нормативно-правові та концептуальні засади реалізації компетентнісного навчання відповідно до вимог ДСБСО у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання);

сутність, дидактичні можливості та інструментарій реалізації сучасних підходів до навчання (компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, STEM- та практико-орієнтованого) у мовно-літературній освітній галузі;

особливості застосування сучасних технологій і методик (глибинного, проблемного, проєктного, кооперативного, та цифрового) навчання;

принципи, структуру та моделі проєктування сучасного уроку української мови, української та зарубіжної літератур у у другому циклі базової середньої освіти;

сутність, принципи, інструменти та моделі формувального оцінювання, механізми надання ефективного зворотного зв'язку, організації само- й взаємооцінювання відповідно до вимог державного стандарту;

критерії та показники та рівні оцінювання результатів навчання учнів 7–9 класів, підходи до розроблення компетентнісно орієнтованих завдань і визначення рівнів досягнення обов'язкових результатів навчання;

теоретико-методичні засади інтеграції української та зарубіжної літератур, міжпредметної інтеграції, реалізації наскрізних умінь і ціннісних орієнтирів у другому циклі базової середньої освіти;

дидактичний потенціал цифрових інструментів, електронних освітніх ресурсів і технологій гейміфікації для розвитку читацької, комунікативної та медіаграмотнісної компетентностей здобувачів освіти.

За результатами навчання слухачі набудуть (удосконалять) **уміння, навички та способи професійної діяльності:**

організувати освітній процес на засадах сучасних підходів відповідно до вимог державного стандарту та принципів НУШ в умовах очного, дистанційного й змішаного навчання;

проєктувати навчальні ситуації та моделювати уроки мовно-літературної освітньої галузі з визначенням чітких, вимірюваних і досяжних очікуваних результатів навчання;

формулювати очікувані результати уроку відповідно до обов'язкових результатів навчання другого циклу базової середньої освіти та забезпечувати їх досягнення через систему компетентісно орієнтованих завдань;

розробляти проблемні, дослідницькі та проєктні завдання, інтегрувати практико-орієнтований зміст у навчання мови й літератури, забезпечуючи міжпредметні зв'язки та розвиток наскрізних умінь;

застосовувати стратегії кооперативного навчання, організувати групову та командну роботу здобувачів освіти, формувати безпечне середовище партнерської взаємодії на засадах педагогіки партнерства;

розробляти критерії та інструменти оцінювання результатів навчання, упроваджувати елементи формульованого оцінювання, організувати рефлексію, самооцінювання та взаємооцінювання учнів;

інтегрувати цифрові інструменти та онлайн-ресурси в освітній процес, використовувати елементи гейміфікації та цифровий контент для підвищення мотивації та розвитку читацької, комунікативної й медіаграмотнісної компетентностей;

здійснювати професійну рефлексію, аналізувати ефективність власної педагогічної діяльності та планувати подальший професійний розвиток.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Оцінювання результатів навчання в межах програми підвищення кваліфікації здійснюється з метою визначення рівня сформованості професійних компетентностей слухачів. Підтвердження результатів навчання відбувається за умови проходження слухачем від 70% до 100% обсягу програми, що передбачає виконання всіх обов'язкових навчальних завдань та активну участь в офлайн та/або онлайн заняттях.

Для оцінювання результатів навчання використовуються такі інструменти: тестові завдання для перевірки теоретичних знань за темами модулів програми; практичні завдання, що передбачають розроблення фрагментів уроків,

дидактичних матеріалів та/або освітніх продуктів із застосуванням сучасних педагогічних технологій.

Підсумковий рівень навчальних досягнень слухачів визначається за такими критеріями:

виконання тестових завдань із результатом від 70% до 100% правильних відповідей;

актуальність, інноваційність, практична цінність та методична обґрунтованість виконаних практичних завдань, кейсів і мініпроектів;

рівень рефлексивності та професійної активності, що проявляється у здатності до самооцінювання, усвідомленні власного професійного зростання та готовності до впровадження змін у професійну діяльність.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Вартість: 1000,00 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено формування та розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, необхідних для ефективної реалізації ДСБСО та впровадження положень Концепції Нової української школи в освітньому процесі ЗЗСО під час викладання предметів/інтегрованих курсів мовно-літературної освітньої галузі.

Особливістю лекційних і практичних занять є поєднання нормативно-правового аналізу, методичного проектування та моделювання педагогічних ситуацій, що відображають реальні умови організації освітнього процесу на рівні базової середньої освіти. Учасники опрацьовують вимоги ДСБСО, визначають результати навчання на компетентнісних засадах, добирають методи й форми роботи з урахуванням сучасних підходів у мовно-літературній освітній галузі. Значна увага приділяється використанню цифрових сервісів і онлайн-платформ для організації навчання, оцінювання результатів навчання та професійної взаємодії учасників освітнього процесу.

Практичні заняття спрямовані на відпрацювання навичок проектування сучасного уроку мовно-літературної освітньої галузі, застосування нових технологій та методик, інтеграції ключових компетентностей, наскрізних умінь і ставлень, а також на розвиток умінь професійної рефлексії, самооцінювання та планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

Самостійна робота передбачає індивідуальне виконання аналітико-проектувальних завдань, зокрема аналіз реалізації ДСБСО у мовно-літературній освітній галузі, формулювання результатів навчання, добір ефективних педагогічних технологій та методик, а також підготовку матеріалів для професійного портфоліо. Учасники опрацьовують додаткові нормативні документи, методичні рекомендації, цифрові інструменти для використання в освітньому процесі та відповідають на питання для самоконтролю.

Підсумкові заходи передбачають виконання практичного підсумкового завдання, спрямованого на перевірку рівня засвоєння змісту програми та сформованості практичних умінь щодо проектування освітнього процесу відповідно до вимог ДСБСО та Концепції НУШ у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання). Зокрема, слухачі здійснюють:

аналіз мовно-літературної освітньої галузі або навчального предмета/інтегрованого курсу у межах ДСБСО з визначенням його компетентнісного потенціалу та можливостей формування ключових компетентностей здобувачів освіти;

забезпечення досягнення загальних і конкретних результатів навчання здобувачів освіти 7–9 класів відповідно до вимог ДСБСО, з урахуванням вікових та психологічних особливостей учнів;

обґрунтування вибору методів, прийомів і форм організації навчання з позицій компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та інших підходів із поясненням їхньої доцільності для ефективного досягнення визначених результатів;

здійснення професійної рефлексії щодо практичної реалізації положень ДСБСО, зокрема визначення елементів модельних навчальних програм, що спричиняють найбільші труднощі в упровадженні, та аналіз причин їхньої складності.

Результатом виконання підсумкового завдання є структурований аналітико-проектувальний матеріал (обсягом 2–4 сторінки), оформлений у форматі MS Word або PDF, що демонструє здатність педагогічного працівника застосовувати положення ДСБСО та Концепції НУШ під час планування сучасного освітнього процесу.

Зміст Програми складається з 2-х модулів та 9-ти взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за програмою слухачі складають підсумковий тест із 20-ти питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 %. Прохідний бал – 70% . Учасники, які успішно пройшли навчання, виконали практичні завдання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, із них: 8 год. – лекційні заняття, 15 год. – практична робота, 5 год. – самостійна робота, 2 год. – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти					
Тема 1.1. Підхід як стратегія навчання. Сучасні підходи до організації освітнього процесу в НУШ: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, STEM- та практико орієнтований	2				2
Тема 1.2. Діяльнісний підхід: сутність, методи навчання та сучасні інструменти		1	1		2
Тема 1.3. Технологія кооперативного навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в		2	1		3

класі.					
Тема 1.4. Глибинне та поверхнєве навчання: розвиток критичного мислення та когнітивної гнучкості здобувачів освіти.	2				2
Тема 1.5. Проблемне навчання на уроках мови й літератури: сутність, механізм, освітні інструменти.		2			2
Тема 1.6. Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчань.		2	1		3
Разом за модулем	4	7	3		14
МОДУЛЬ 2. Сучасні стратегії викладання предметів мовно-літературної освітньої галузі в умовах НУШ					
Тема 2.1. Проектування сучасного уроку української мови та літератури включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта.		2			2
Тема 2.2. Компетентнісно орієнтовані завдання: структура та методичні орієнтири для конструювання.	2	2			4
Тема 2.3. Рефлексія та формувальне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з української мови та літератури: критерії, інструменти, зворотний зв'язок.	1	2	1		4
Тема 2.4. Цифрові інструменти та гейміфікація у викладанні української та зарубіжної літератури: можливості змішаного навчання.	1	2	1		4
Разом за модулем	4	8	2		14
Підсумкові заходи				2	2
Усього	8	15	5	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти

Тема 1.1. Підхід як стратегія навчання. Сучасні підходи до організації освітнього процесу в НУШ: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, STEM- та практико орієнтований

Сучасні підходи до навчання як стратегічна основа реалізації ДСБСО. Підхід до навчання як цілісна система, що поєднує мету, зміст, методи, форми, прийоми та освітні технології. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання.

Поняття «освітня технологія» та її відмінність від методу. Технологічний підхід до організації освітнього процесу. Зміна освітніх пріоритетів: від репродуктивності до глибинного навчання. Взаємозалежність компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів.

Сутність інтеграції в базовій середній освіті. Міжпредметні зв'язки мовно-літературної освітньої галузі (громадянська освіта (командна взаємодія) тощо). Інтегровані освітні ситуації як засіб розвитку цілісного бачення світу.

Діяльнісний підхід: навчання через активну діяльність учнів. Принципи, структура діяльності учнів та освітній результат. Сучасні ролі вчителя.

Форми реалізації діяльнісного та практико-орієнтованого підходів (проблемне навчання, проєктна діяльність, дослідницькі завдання, кооперативне навчання, моделювання життєвих ситуацій, практико-орієнтовані вправи, рефлексивні вправи). Включення учня як активного суб'єкта в організацію філологічної діяльності.

STEM-орієнтований підхід. STEM як модель інтегрованого навчання. Формування дослідницьких і аналітичних умінь засобами літератури. Використання вимірювань, цифрових трекерів, аналізу результатів, створення 3D-моделей літературних локацій. Проєктні STEM-завдання на уроках української мови, української та зарубіжної літератур.

Особистісно орієнтований підхід. Визнання індивідуальних можливостей і потреб учнів. Підтримка індивідуальної освітньої траєкторії.

Педагогічна підтримка самопізнання та відповідального вибору. Освітнє середовище, що сприяє формуванню мотивації.

Тема 1.2. Діяльнісний підхід: сутність, методи навчання та сучасні інструменти

Діяльнісний підхід як методологічна основа організації освітнього процесу, що передбачає активну участь здобувачів освіти у пізнавальній діяльності через виконання практичних завдань, розв'язання проблемних ситуацій та набуття досвіду застосування знань у реальних і змодельованих умовах.

Навчальна діяльність як цілеспрямований процес, у якому здобувач освіти виступає активним суб'єктом навчання, формує власні знання, уміння та ставлення через дослідження, взаємодію, рефлексію та самостійну роботу. Методи діяльнісного навчання як сукупність педагогічних практик, що забезпечують формування компетентностей: проблемно-орієнтоване навчання, проєктна діяльність, дослідницький метод, кейс-метод, навчання через гру (game-based learning), кооперативне та колаборативне навчання.

Сучасні інструменти діяльнісного підходу як засоби організації ефективної взаємодії учасників освітнього процесу: цифрові платформи, інтерактивні сервіси, віртуальні лабораторії, симуляції, освітні застосунки, які сприяють залученню здобувачів освіти до активного пізнання та практичної діяльності.

Роль учителя в умовах діяльнісного підходу як фасилітатора, наставника та організатора освітнього середовища, який створює умови для самостійного здобуття знань, підтримує пізнавальну активність, сприяє розвитку критичного мислення та забезпечує педагогічний супровід індивідуальної освітньої траєкторії.

Діяльнісний підхід як основа формування ключових і предметних компетентностей, що забезпечує інтеграцію знань, розвиток практичних умінь, формування ціннісних орієнтацій та готовність здобувачів освіти до застосування набутих результатів навчання у життєвих ситуаціях.

Тема 1.3. Технологія кооперативного навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі

Кооперативне навчання: принципи, ролі, стратегії. Матриця оцінювання групової роботи. Умови ефективного перебігу: позитивна взаємозалежність (спільна мета), індивідуальна та колективна відповідальність, розвиток соціальних навичок та безпосередня взаємодія.

Методи кооперативного навчання для формування колективної відповідальності. Цифрові інструменти для філологічної кооперації

Тема 1.4. Глибинне та поверхнєве навчання: розвиток критичного мислення та когнітивної гнучкості здобувачів освіти

Глибинне навчання як перехід від механічного запам'ятовування фактів та інформації до усвідомленого, критичного розуміння сутності явищ і процесів.

Когнітивна гнучкість як здатність швидко перемикатися між різними стратегіями мислення, адаптуватися до нових умов і вирішувати нестандартні завдання.

Критичне мислення як складова глибинного навчання, що передбачає уміння висувати гіпотези та їх перевіряти, аналізувати джерела інформації, розрізняти факти і судження, формулювати аргументовані висновки та оцінювати достовірність інформації.

Технології розвитку критичного мислення: постановка проблемних питань, робота з текстами та джерелами, проєктна діяльність, кооперативне навчання та рефлексія результатів навчання.

Глибинне навчання та когнітивна гнучкість як активна взаємодія здобувачів освіти з навчальним матеріалом, однокласниками та освітнім середовищем, що дозволяє інтегрувати нові знання у власний досвід, розвивати критичне мислення, творчість і здатність до адаптації в умовах швидких змін.

Тема 1.5. Проблемне навчання на уроках мови й літератури: сутність, механізм, освітні інструменти

Проблемне навчання як метод активного навчання. Спрямування на формування здатності здобувачів освіти самостійно шукати рішення, аналізувати інформацію та робити обґрунтовані висновки. Проблемне навчання та постановка відкритих питань: створення навчальних ситуацій із багатьма можливими рішеннями та стимулювання критичного мислення, аналітичних і рефлексивних умінь здобувачів освіти.

Проєктне навчання як інтеграція знань із різних предметів, інтеграція досвіду і практичні навички, формування результативних продуктів власної діяльності (тексти, презентації, мультимедійні матеріали). Розвиток творчого письма, здатності висловлювати власні думки в письмовій формі, аргументовано обґрунтовувати позицію та застосовування літературних і мовних знань у практичних завданнях.

Тема 1.6. Проєктне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту. Спільні й відмінні риси проблемного та проєктного навчання

Проєктне навчання як інтеграція знань із різних предметів, інтеграція досвіду і практичні навички, формування результативних продуктів власної діяльності (тексти, презентації, мультимедійні матеріали). Розвиток творчого письма, здатності висловлювати власні думки в письмовій формі, аргументовано обґрунтовувати позицію та застосовування літературних і мовних знань у практичних завданнях.

Розвиток критичного мислення через аналіз текстів, виявлення основних ідей, порівняння точок зору, аргументацію власної позиції та оцінювання достовірності інформації.

Проєктне навчання на уроках української мови, української та зарубіжної літератур. Розвиток критичного мислення і творчого письма, забезпечення інтеграції знань, навичок аналізу та вираження власної думки, а також підготовка здобувачів освіти до активної участі у сучасному інформаційному та культурному середовищі.

МОДУЛЬ 2. Сучасні стратегії викладання предметів мовно-літературної освітньої галузі в умовах НУШ

Тема 2.1. Проектування сучасного уроку української мови та літератури включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта

Проектування навчальних занять відповідно до модельних програм мовно-літературної освітньої галузі (українська мова/українська література/зарубіжна література/інтегровані курси у 7-9 класах НУШ). Реалізація сучасних підходів. Забезпечення навчального поступу та його проєкція на другий цикл базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення для моделювання сучасного уроку. Створення безпечного, мотивувального освітнього середовища. Алгоритм проектування компетентнісного уроку. Планування освітніх результатів. Інтеграція кооперативних та STEM-елементів.

Безпека уроку української мови та літератури. Громадянська та ціннісна складова уроку.

Тема 2.2. Компетентнісно орієнтовані завдання: структура та методичні орієнтири для конструювання

Компетентнісно орієнтовані завдання як інструмент реалізації компетентнісного підходу, що передбачає застосування здобувачами освіти знань, умінь, способів діяльності та ціннісних орієнтацій у змодельованих або реальних життєвих ситуаціях. Структура компетентнісно орієнтованого завдання як логічно вибудована система елементів: контекст (життєва або професійно значуща ситуація), проблема або завдання, що потребує розв'язання, інструкція до виконання, очікуваний результат та критерії оцінювання.

Контекстуалізація завдань як умова наближення навчання до реального життя, що забезпечує мотивацію здобувачів освіти, сприяє усвідомленню практичної значущості знань і формуванню здатності діяти в різних ситуаціях. Методичні орієнтири для конструювання завдань: відповідність ДСБСО та очікуваним результатам навчання, інтеграція змісту різних освітніх галузей, урахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, забезпечення варіативності та диференціації.

Рівні складності компетентнісно орієнтованих завдань як поступове ускладнення пізнавальної діяльності: від відтворення та застосування знань у стандартних ситуаціях до аналізу, оцінювання, створення нових продуктів і прийняття рішень у нестандартних умовах.

Інструменти оцінювання виконання завдань як невід'ємна складова їх конструювання: використання рубрик, критеріїв, дескрипторів, самооцінювання та взаємооцінювання, що забезпечують прозорість, об'єктивність і формувальний характер оцінювання. Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб розвитку ключових компетентностей, критичного мислення, творчості та

здатності до самостійної діяльності, що сприяє формуванню готовності здобувачів освіти до ефективної самореалізації в умовах сучасного суспільства.

Тема 2.3. Рефлексія та формувальне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з української мови та літератури: критерії, інструменти, зворотний зв'язок

Рефлексія як усвідомлений процес осмислення здобувачами освіти власної навчальної діяльності, результатів та труднощів у вивченні української мови та літератури, що сприяє формуванню здатності до самооцінювання, саморегуляції та розвитку навчальної автономії. Формувальне оцінювання як систематичний процес відстеження навчального поступу учнів, що передбачає надання своєчасного зворотного зв'язку, коригування освітнього процесу та підтримку індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти.

Критерії оцінювання результатів навчання з української мови та літератури як чітко визначені показники, що відображають рівень сформованості мовних, мовленнєвих і читацьких компетентностей: розуміння тексту, аналіз і інтерпретація художніх творів, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, дотримання норм української літературної мови. Інструменти формуального оцінювання як засоби забезпечення об'єктивності та прозорості оцінювання: рубрики, чек-листи, портфоліо, щоденники спостережень, діагностичні та творчі завдання, усні та письмові рефлексивні вправи, інтерактивні опитування та цифрові сервіси.

Зворотний зв'язок як ключовий елемент формуального оцінювання, що передбачає надання учням конкретних рекомендацій щодо покращення результатів навчання, акцентування на досягненнях та визначення напрямів подальшого розвитку мовленнєвих і читацьких умінь. Рефлексивні практики на уроках української мови та літератури як засіб розвитку критичного мислення та емоційного інтелекту: ведення читацьких щоденників, написання есе, обговорення прочитаного, самоаналіз мовленнєвої діяльності, взаємооцінювання та групова рефлексія.

Рефлексія та формувальне оцінювання як взаємопов'язані складові компетентнісного навчання, що забезпечують усвідомленість освітнього процесу, підвищують мотивацію до вивчення української мови та літератури та сприяють досягненню очікуваних результатів, визначених ДСБСО.

Тема 2.4. Цифрові інструменти та гейміфікація у викладанні української та зарубіжної літератури: можливості змішаного навчання

Поняття електронного (цифрового) освітнього середовища. Класифікація та призначення електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Добір та модифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів з урахуванням мети, умов навчання, віку та потреб здобувачів освіти.

Цифрові інструменти у викладанні української мови, української та зарубіжної літератури як засіб підвищення мотивації, активізації пізнавальної діяльності та забезпечення індивідуалізації навчання.

Використання цифрових інструментів в Новій українській школі (Geogebra, Desmos, платформ для створення інтерактивних завдань, розроблення критеріїв їх оцінювання). Цифрові інструменти для оцінювання, зворотного зв'язку та рефлексії навчання.

Цифрові інструменти та ресурси для професійного спілкування, обміну досвідом, комунікації зі здобувачами освіти, батьками, іншими особами.

Змішане навчання як поєднання очної та дистанційної форм освітньої діяльності. Особливості організації змішаного навчання на уроках української мови, української та зарубіжної літератури: використання онлайн-платформ, електронних освітніх ресурсів, інтерактивних дошок, хмарних сервісів для спільної роботи, цифрових бібліотек та мультимедійного контенту.

Гейміфікація як впровадження ігрових механік в освітній процес. Використання елементів гри (бали, рівні, рейтинги, квести, рольові сценарії) під час аналізу художніх творів, закріплення літературознавчих понять, розвитку читацької грамотності та творчого письма.

Методи й прийоми застосування цифрових інструментів: інтерактивні тести, онлайн-опитування, віртуальні дискусії, створення цифрових ментальних карт, буктрейлерів, презентацій, подкастів, блогів. Організація спільної проектної діяльності з використанням цифрових сервісів для розвитку комунікативних і соціальних компетентностей.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Практичне завдання (після опрацювання всіх модулів).

Тема. Проектування освітнього процесу відповідно до ДСБСО та Концепції НУШ у базовій середній освіті (7–9 класи).

Мета: сформулювати здатність педагогічних працівників аналізувати вимоги ДСБСО, проектувати освітній процес на засадах компетентнісної освіти, визначати результати навчання та ефективні методи й форми організації навчальної діяльності учнів.

Завдання:

1. Проаналізуйте мовно-літературну освітню галузь (або навчальний предмет) у межах ДСБСО та її компетентнісний потенціал.

2. Сформулюйте 3–4 загальні та конкретні результати навчання для здобувачів освіти 7–9 класів відповідно до предмета/інтегрованого курсу, який викладаєте.

3. Запропонуйте фрагмент тематичного планування (1 тема), у якому відображено інтеграцію ключових компетентностей і наскрізних умінь.

4. Обґрунтуйте вибір методів і форм навчання з позицій сучасних підходів.

5. Здійсніть коротку рефлексію: які елементи ДСБСО (модельної навчальної програми) є для вас найбільш складними в реалізації та чому?

Формат виконання: документ MS Word або PDF (обсяг 2–3 сторінки).

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

Тема 1.1. Сучасні підходи до організації освітнього процесу в НУШ: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, STEM- та практико-орієнтований

1. У чому полягає відмінність компетентнісного підходу від знаннєво-орієнтованої моделі навчання?
2. Як діяльнісний підхід реалізується на уроках української мови та літератури?
3. Які ознаки особистісно орієнтованого навчання можна виявити у структурі сучасного уроку?
4. У чому полягає потенціал STEM-елементів у мовно-літературній галузі?
5. Як поєднати практико-орієнтований підхід із формуванням ключових компетентностей?
6. Які труднощі виникають під час впровадження сучасних підходів і як їх подолати?

Тема 1.3. Технологія кооперативного навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі

1. У чому сутність кооперативного навчання та його відмінність від традиційної групової роботи?
2. Які технології кооперативного навчання найбільш ефективні для формування компетентності?
3. Як організувати відповідальне мовленнєве партнерство між учнями?
4. Яким чином кооперативне навчання сприяє розвитку критичного мислення?
5. Як оцінювати індивідуальний внесок учнів у групову діяльність?
6. Які педагогічні умови забезпечують ефективну взаємодію в парах і командах?

Тема 2.4. Цифрові інструменти та гейміфікація у викладанні української та зарубіжної літератури: можливості змішаного навчання

1. Які цифрові інструменти є найбільш ефективними для аналізу художнього тексту?
2. У чому полягають переваги змішаного навчання для мовно-літературної галузі?
3. Як гейміфікація впливає на мотивацію та залученість учнів?
4. Які ризики надмірного використання цифрових технологій та як їх мінімізувати?

5. Як забезпечити формування медіаграмотності в процесі роботи з цифровими ресурсами?

6. Які критерії оцінювання доцільно застосовувати під час виконання цифрових або ігрових завдань?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.12.2025).
2. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ МОН від 29.08.2024 № 1225. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf (дата звернення: 20.12.2025).
3. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025–2030 роки: наказ МОН від 20.08.2025 № 1163. URL: <https://surl.li/dvamre> (дата звернення: 20.12.2025).
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.: Розпорядження КМУ від 16 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>. (дата звернення: 20.12.2025).

Основна література

1. Боброва, О. Є. Проектні технології навчання: теорія і практика: навч.-метод. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 212 с.
2. Братківська, Л. С. Проектна діяльність учнів як засіб формування ключових компетентностей: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 198 с.
3. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9 (195). 2021. С. 16-20.
4. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г.Л. Єфремової. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – 444 с.
5. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
6. Кононко, О. Л. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. Київ: Світич, 2020. 192 с.
7. Кравченко, Т. В. Проектна діяльність учнів у компетентнісній школі: метод. посіб. Тернопіль: Астон, 2021. 160 с.
8. Лаврова А. Метод проектів на уроках української літератури в старших класах. Молодий вчений, 4 (92), 50-53. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/495> (дата звернення: 20.02.2026).
9. Лебедик Л., Стрельников В., Стрельников М. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів

середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с

Додаткова література

1. Андрієвська, В. М. Компетентісно орієнтоване навчання: сучасні підходи та технології. Київ: Педагогічна думка, 2020. 168 с.
2. Карташова, Л. А. Інноваційні педагогічні технології у професійній діяльності вчителя. Херсон: Олді-плюс, 2021. 176 с.
3. Кравченко, Т. В. Проєктна діяльність учнів у компетентісній школі: метод. посіб. Тернопіль: Астон, 2021. 160 с.
4. Литвиненко, С. В. Педагогічні технології компетентісного навчання. Київ: Академвидав, 2020. 184 с.
5. Слушний О. Інноваційні освітні технології в діяльності вчителя ХХІ століття / О. Слушний // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал / МОН України, Сумський державний педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка; Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. № 2 (106). С. 150–159.
6. Філіпова, І. В. Використання методики проєктного навчання в освітньому процесі. Харків: Основа, 2020. 168 с.
7. Формувальне оцінювання: означення, техніки і інструменти : [блог] : україн. версія. URL: <https://formativeasua.blogspot.com/> (дата звернення: 20.02.2026)